

SEZONA 1920/21 - ŠTEVILKA 5

I'VAVPOTIČ

GLEDAŠKI LIST

IZDAJA UPRAVA NA
RODNEGA GLEDAŠČA
V LJUBLJANI - UREJA
OTON ŽUPANČIČ

CENA 2K

Spored za peti teden

Drama

Poned., 11. okt.	— Pygmalion.	B
Torek, 12. okt.	— Zaprto.	
Sreda, 13. okt.	— Anfisa. Uradniška predstava.	Izven.
Četrtek, 14. okt.	— Pygmalion.	A
Petek, 15. okt.	— Hasanaginica.	C
Sobota, 16. okt.	— Pygmalion.	D
Nedelja, 17. okt.	— Za narodov blagor.	Izven.
Poned., 18. okt.	— Hasanaginica.	E

Opera

Poned., 11. okt.	— Zaprto.	
Torek, 12. okt.	— Faust.	A
Sreda, 13. okt.	— Od bajke do bajke.	B
Četrtek, 14. okt.	— Rigoletto.	C
Petek, 15. okt.	— Hofmannove pripovedke.	D
Sobota, 16. okt.	— Od bajke do bajke.	E
Nedelja, 17. okt.	— Hofmannove pripovedke.	Izven.
Poned., 18. okt.	— Zaprto.	

V dramskem gledališču se pripravlja Shakespeareov **Sen kresne noči** v Župančičevem prevodu z Mendelssohnovo glasbo in Beaumarchaisjeva veseloigra **Figaro se ženi**. — V operi Smetanov **Dalibor**.

Za narodov blagor

Komedija v štirih dejanjih. Spisal Ivan Cankar.

Režiser: O. ŠEST.

Aleksij pl. Gornik	g. Gaberščik.
Dr. Anton Grozd, deželni poslanec, občinski svetnik i. t. d.	g. Ločnik.
Katarina, njegova žena	ga Juvanova.
Matilda, njegova nečakinja	gna Gradišarjeva.
Dr. Pavel Gruden, državni poslanec, občinski svetnik	g. Terčič.
Helena, njegova žena	ga Pregarčeva.
Jožef Mrmolja, občinski svetnik	g. Škerl.
Klander, občinski svetnik	g. Plut.
Mrmovljevka	gna V. Danilova.
Julijan Ščuka, žurnalist	g. Gregorin.
Siratka, literat	g. Rakuša.
Fran Kadivec, jurist, sorodnik Grozdov	g. Peček.
Profesor Kremžar	g. Pregarc.
Stebelce, poet	g. Strniša.
Slabo oblečen mlad človek	g. Šubelj.
Hišna pri Grudnovih	gna Lehmannova.
Prvi občinski svetnik	g. Potokar.
Drugi občinski svetnik	g. Kovič.
Peter, Gornikov sluga	g. Koleša.

Čas: polpreteklost.

„Kaj tako rezkega in resničnega nisem napisal še nikoli . . . Zdaj sem že popolnoma ostavil stezo tiste umetnosti, ki ima samo nalogo zabavati filistre, da ne zaspe v svoji masti.“ —

Cankar v pismu iz leta 1900 o komediji **Za narodov blagor**.

ANFISA

Drama v štirih dejanjih. Spisal Leonid Andrejev. Prevel
Ivan Vovk.

Režiser: g. O. ŠEST.

Fedor Ivanovič Kostomarov, odvetnik	g. Terčič.
Aleksandra Pavlovna, njegova žena	ga Pregarčeva.
Anfisa } sestri Aleksandre Pavlovne {	. ga Šaričeva.
Ninica } {	. gna Gorupova.
Pavel Pavlovič Anosov } starši Aleksandre {	g. Ločnik.
Aleksandra Ivanovna } Pavlovne {	ga Rogozova.
Anosova } {	gna Erjavčeva.
Babica	g. Škerl.
Ivan Petrovič Tatarinov	g. Kralj.
Andrej Ivanovič Rosental	g. Rakuša.
Gimnazijalec Peter	g. Strniša.
Pomerancev, Petrov tovariš	

Ali bi bil Andrejev napisal to dramo, če bi bil Fedor samo navaden moralni slabič in vživač, kakoršnih je vse polno na zapadu, v življenju in v literaturi? Ne verjamem. V Fedji je rahla, razbolela duša, fantastična, s potezo nakvišku. Fedja je eden tistih večnih iskačev, ki jih toliko srečujemo v ruski knjigi. Z grozo v srcu hodi za skrivnostjo, za „obrazom“, ki bi ga rad zagledal v telesnosti, v ženski; ta obraz Fedja bolj čuti in sluti nego jasno vidi v svoji notranjosti. Anfisa, kača s strupom na prstu, spozna, da tudi ona ni tisti njegov obraz, da ga išče Fedjino oko že v Ninočki; to spoznaje zlomi kači hrbtenico, a preden pogine sama, piči Fedjo do smrti . . . Ne, Fedja ni samo slabič; zakaj slabiči ne izzivajo usode; on pa jo izziva, izziva jo v Anfisi, izziva jo v zagonetni starki, in jo tako sam potegne nase. Zato je tudi dramatičen.

Pygmalion

Komedija v petih dejanjih. Spisal Bernard Shaw.

Režiser: M MURATOV.

Henrik Higgins, profesor	g. Putjata.
Mrs. Higgins, njegova mati	ga Manjecka.
Polkovnik Pickering	g. Nikolajev.
Mrs. Pearce, gospodinja	ga Volkova.
Eliza Doolittle, cvetličarka	ga Marševa.
Doolittle, pometač, njen oče	g. Muratov.
Mrs. Eynsford-Hill	ga Nikolajeva.
Klara } njena otroka {	ga Čengerijeva.
Fredi }	g. Čengeri.
Sprehajalec	g. Kuratov.
Sarkastičen gledalec	g. Manjecki.
Sluga pri Mrs. Higgins	g. Volkov.

Godi se v Londonu.

I. Ob nenadni plohi se je zateklo več ljudi pod neki pristrešek vedrit. Mrs. Eynsford-Hill in Klara pošljeta Fredija po voz. Znameniti fonetik profesor Higgins posluša govorico svoje okolice in si dela beležke. Ljudje sumijo, da je detektiv, zlasti, ko pogodi vsakemu njegov rojstni kraj. Dež preneha, ljudje se razidejo, samo Higgins, cvetličarka Eliza in še neki gospod ostanejo. Tuji gospod se zanima za Higginsov poklic. Higgins prav dobro živi, ker uči bogate parvenije pravilne angleščine. „Poglejte, to-le neizbraženo dekle s surovim govorom, zabeljenim z najpristnejšimi pouličnimi izrazi, bi v treh mesecih lahko izdajal za vojvodinjo.“ Nato se predstavi drug drugemu. Tuji gospod je polkovnik Pickering, raziskovalec indijskih narečij, ki je prišel nalašč radi Higginsa iz Indije v London. Odideta skupaj, še prej pa je vrgel Higgins vsiljivi cvetličarki perišče denarja. — Fredi je našel avtomobil, a je prišel prepozno. Z avtom se odpelje Eliza.

II. Profesor Higgins razkazuje Pickeringu svoj laboratorij. Kar se oglasi Eliza z željo, naj jo sprejme za učenko in jo izolika v govoru, da bi lahko postala boljša cvetličarka v prodajalnici. Higgins stavi s Pickeringom, da bo Elizo v šestih mesecih toliko ugladil, da jo na vrtni veselici pri poslaniku lahko predstavi za vojvodinjo.

Ukaže osupli gospodinji Mrs. Pearce, naj Elizo očedi, nje obleko sežge in jo spodobno obleče. Mrs. Pearce, ima pomisleke, tudi polkovnik: kako naj se izroči dekle za pol leta komu čisto v roke. A Higgins goni svojo in prodre. — Elizin oče, zanemarjen pometač, pride po svojo hčer. V razgovoru razvija zelo originalne nazore. Za pet funtov šterlingov prepusti svojo hčer Higginsu. Liza se vrne, preoblečena v japonski kimono, ker naročene obleke še ni, umita in očejena, da jo oče komaj prepozna. Dogovore se, da bo oče včasih po hčeri pogledal.

III. Higginsova mati ima sprejemni dan in pričakuje posetov. Kar prihrumi Higgins, ki se ga mati zavoljo njegovega brezobzirnega vedenja pred družbo ženira, ter pove, da bo vvedel danes v njen salon Elizo, ki jo je doslej naučil dostojne govorice in ji dal tudi za vedenje potrebna navodila. Govorila bo samo o vremenu in zdravju. Mrs. Eynsford-Hill s svojo hčerjo pride. Higgins se pri predstavljanju vede dokaj žaljivo. Polkovnik Pickering pride, da bi gledal to prvo Elizino preizkušnjo; za njim Fredi, Higgins pove družbi par nespodobnih resnic v obraz, nato vstopi Eliza, ki naredi zelo distingviran vtis. O vremenu govori v izborni strokovnjaških izrazih, ko pa preidejo na zdravje, ji uide več pouličnih besed, ki jih dame na prvi sluh ne razumejo. Higgins jih razloži in jih prepričuje, da je to najnovejša moda v občevalnem tonu. Gospe Eynsfordovi ta ton ne gre čisto v glavo. Klara pa se ga z navdušenjem poprime.

IV. Po nadaljnjih treh mesecih se je Eliza tako izobrazila, da jo Higgins na neki vrtni veselici lahko predstavi za vojvodinjo. Pickering mora priznati, da je stavo izgubil. Ali z Elizo je sedaj stvar kočljiva. Kako naj živi poslej? Kaj naj bo iz nje? „Sedaj, ko ste naredili damo iz mene, ne morem več ničesar prodajati...“ Higgins noče razumeti, da ga ona ljubi, on sam zakriva z robotostjo svoje nagnenje do nje. Eliza mu pred razstankom vrne tudi prstan, ki ji ga je on podaril; Higgins ga vrže v kamin in odide. Ona se nasmehe in išče kleče prstana.

V. Pri gospe Higginsovi. Higgins ne more več brez Elize živeti, šel je na policijo, da bi ji prišel na sled. Oglasi se Doolittl, ki je postal „gentleman“. Očita Higginsu, da ga je on iztrgal njegovemu poklicu, ker ga je priporočil nekemu bogatemu Amerikancu kot najoriginalnejšega angleškega moralista; ta Amerikanec je volil v oporoki Doolittlu letnih tritisoč funtov s pogojem, da bo po šestkrat na leto predaval v ligi za reformo morale. Sedaj se mora tudi z Elizino mačeho oženiti (pri tem povabi vse na svatbo) in hoče skrbeti za Elizo. Higgins poskoči: Ne, Elizo ste prepustili za pet funtov meni! V tem prepiru za deklo odkrije Higginsova mati, da je Eliza pri nji. Ko Eliza pride, spozna Higgins, da je ustvaril iz nje žensko, ki ne more več v prejšnje razmere, in da ta svoj stvor ljubi... kakor pravljичni Pygmalion, ki se je zaljubil v svoj kip.

Hasanaginica

Drama v treh dejanjih. Spisal Milan Ogrizović, poslovenil
Anton Funtek.

Režiser: ZVONIMIR ROGOZ.

Aga Hasanaga				g. Danilo.	
Hasanaginica				ga Danilova.	
Sultanija	} njiju deca	{		ga Šaričeva.	
Fata . . .					Vida.
Meho . . .					Ruta.
Ahmed . . .					Mala Ljubičeva.
Beg Pintorovič, brat Hasanaginičin				g. Gaberšček.	
Zarifhanuma, njena mati				gna Wintrova.	
Umihanuma, mati Hasanagova				ga Juvanova.	
Imoski kadija				g. Gregorin.	
Teta Hata	} rodbina Kadijeva	{		gna Erjavčeva.	
Teta Aiša					gna Maškova.
Ibrahim . . .					g. Plut.
Husref . . .					g. Strniša.
Robinjica Vlahinja				ga Rogozova.	
Latifa, služkinja pri Zarifhanumi				gna Lehmannova.	
Husejin, stavec, sluga Hasanagov				g. Terčič.	
Starejšina svatov				g. Ločnik.	

Mali begovič v zibelki. Služkinje. Sluge. Vojniki (askeri).
Kmetje. Sužnje. Sužnji. Igralke. Igralci. Muslimi. Muslimke.
Družice. Svatje. Deca itd.

Prvo dejanje se godi na Hasanagovi kuli, drugo v hiši bego-
vice Zarifhanume.

Čas: Hrvatska narodna pesem.

FAUST

Opera v petih dejanjih. Besedilo po Goetheju spisala
J. Barbier in M. Carré, vglasbil Charles Gounod.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser: F. BUČAR.

Faust (tenor)	g. Kovač.
Mefisto (bas)	g. Zathej.
Margareta (sopran)	gna Richterjeva.
Valentin, njen brat (bariton)	g. Przibyslawski.
Marta, njena soseda (alt)	gna Ropasova.
Siebel, študent (sopran)	gna Šuštarjeva.
Wagner, „ (bas)	g. Zorman.

Vojaki, meščani in meščanke. Prikazni v podzemeljskem kraljestvu. — Plese priredil g. baletni mojster Pohan. — Godi se na Nemškem v začetku šestnajstega stoletja. — Prva vprizoritev l. 1859. v Parizu.

I. Faust obupuje, ker je uvidel, da je v vedi zaman iskal rešitve svetovne uganke. Že si hoče vzeti življenje, kar zapoje velikonočni zvonovi in ga iztrgajo mračnim mislim. Sedaj pokliče hudiča na pomoč. Mefisto mu obljubi novo mladost, če se mu Faust zapiše. Faust privoli po težkem boju še-le, ko mu je Mefisto pričaral Margaretino podobo pred oči.

II. Ljudstvo pije in raja pred mestom. Valentinu, ki se odpravlja na vojno, obljubita Wagner in Siebel, da bosta čuvala njegovo sestro Margareto. Pivcem se pridruži Mefisto in se spre z Valentinom; a Mefistu ne škodi orožje; vsi spoznajo osupli, da se bijo z vragom samim in se umaknejo. Mefisto pokaže Faustu Margareto, ki prihaja iz cerkve. Faust jo nagovori, ona ga zavrne.

III. Mefisto položi dragocen nakit Margareti na prag. Deklica ga najde, si ga nadene in je vsa očarana. Faust pride, in med obema vzplamti ljubezen.

IV. Valentin se je vrnil domov. Mefisto zapoje zabavljivo podoknico, Valentin plane iz hiše in pade smrtno ranjen v boju zoper Fausta in Mefista. Margareto, ki se vrže plakaje na umirajočega, prekolne. — **Premena.** Margareta išče utehe v cerkvi, ali zli duh jo muči, dokler se nezavestna ne zgrudi.

V. Mefisto privede Fausta v svoje čarobno kraljestvo, kjer ga omamijo lepe grešnice. (Balet.) Toda Fausta peče vest, spomni se Margarete, prikazni izginejo, in nenadoma je zopet na zemlji. Mefisto ga vede k Margareti. — **Premena.** Margareta je v ječi, ker je umorila svoje dete. Faust jo hoče rešiti, a je ne more pregovoriti, da bi šla z njim. Ko se prikaže še Mefisto, kliče prestrašena deklica v skrajni sill nebesa na pomoč: Bog se je usmili in jo sprejme k sebi. Fausta odvede Mefisto.

Od bajke do bajke

Pravljičen ples v petih dejanjih in z eno premeno. Spisal Ladislav Novak,
vglasbil Oskar Nedbal.

Dirigent: A. BALATKA.

Režija: V. POHAN.

I. Babica pripoveduje bajke.

Babica gna Jakhlova.	Prestar g. Simončič.
Nje vnuka . . . gna Turkova	Lajnar g. Klepec.
Stražnik g. Mencin.	Turist g. Ižanc.
Dekletce gna. Fajgelova.	Postrežček g. Drenovec.
Stara devica . . gna Vrhunčeva.	Vajenec g. Parcer.

II. Kraljevič začaran v povodnjaka.

Kralj g. Ižanc.	Kraljevič gna Chladkova.
Kraljična Zlatolaska gna Svobodova.	Poljski kraljevič, gna Haberlova.
Povodni mož . . gna Jezerškova.	Turški kraljevič, g. Simončič.

III. Pogumni krojaček.

Krojač Iglič . . gna Svobodova.	Črni vitez . . . g. Ižanc.
Vrag g. Pohan.	Njegova žena . gna Vrhunčeva.
Krasotica . . . gna Špirkova.	

Vražički

IV. Trnoljčica.

Kralj g. Drenovec.	Klepetulja . . . gna Lapajnetova.
Kraljica gna Vrhunčeva.	Predica gna Jakhlova.
Rožica gna Haberlova.	Prvi kuhar . . . g. Simončič.
Kraljevič iz de- vete dežele, gna Bežkova.	Staro stoletje. g Mencin.
Stražnik g. Ižanc.	Novo stoletje. gna Vavpotičeva.
	Češki dudaš . . g. Klepec.

Dvanajst mesecev, lovci.

V. Zveri in razbojniki.

Vodna vila . . . gna Špirkova.	Profesor g. Drenovec.
Kresnica gna Ruta.	Spremnik g. Faigel.

Trije razbojniki, dva speča možička, osel, pes, mačka, petelin.

Solo-plese plešejo dame: Svobodova, Špirkova, Chladkova, Bežkova.

Ples otrok, lovcev, vragov, rož, gozdnih vil, gob in zveri pleše baletni zbor in gojenci baletne šole.

Godi se na otroškem igrišču.

- I. Babica pride s svojo vnučko na otroško igrišče in deca jo prosijo, naj jim pripoveduje bajke. Babica sede in pripoveduje.
- II. O princu, ki je bil začaran v povodnjaka, in ga kraljična Zlatolaska, ko ji je prinesel izgubljeno kroglo, s poljubom odreši.
- III. O pogumnem krojačku, ki je osvobodil začaran grad hudiču iz rok in ga odnesel v vreči.
- IV. O Trnoljčici, ki so ji rojenice določile, da se zbode v prst in se vse kraljestvo pogrezne v spanje, iz katerega reši njo in vse kraljestvo kraljevič iz devete dežele, ki se vanjo zaljubi in jo poljubi.
- V. O gozdnih vilah in možičkih, o zvereh in razbojnikih.
- VI. Babica konča svoje pripovedovanje, stemnilo se je, otroci se neradi ločijo od babice.

RIGOLETTO

Opera v treh dejanjih. Besedilo po Viktoru Hugoja drami „Le roi s'amuse“, napisal F. M. Piave, preložil A. Funtek. Vglasbil Giuseppe Verdi.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: F. BUČAR.

Vojvoda mantovanski (tenor)	g. Drvota.
Rigoletto, njegov dvorni šaljivec (bariton)	g. Levar.
Gilda, hči Rigolettova (sopran)	gna Levičkova.
Sparafucile, bandit (bas)	g. Pisarevič.
Maddalena, njegova sestra (alt)	gna Šterkova.
Monterone (bas)	g. Zupan.
Borsa	(tenor)	g. Mohorič.
Marullo	dvorniki (bariton)	g. Zorman.
Ceprano	(bas)	g. Trbuhovič.
Grofica Ceprano (sopran)	gna Šusterjeva.
Paž (sopran)	gna Ponikvarjeva.
Stražnik (bariton)	g. Vovko.

Dvorne dame in kavalirji. Godi se v Mantovi in okolici v XVI. stoletju. Prva vprizoritev l. 1851. v Benetkah.

I. Slavnost pri vojvodi. Vojvoda pripoveduje svojemu dvorniku Borsi o neki deklici, ki jo je videl v cerkvi. Všeč pa mu je tudi grofica Ceprano. Stari Monterone, čigar hčer je bil vojvoda zapeljal, ga kliče brezuspešno na odgovor. Rigoletto, dvorni šaljivec, zasmehuje Monterona, ta pa prekolne vojvodo in Rigoletta. Monterona odvedejo v ječo. — Premena. Ulica, Rigolettov dom. Gilda presrčno pozdravi prihajajočega očeta Rigoletta. Ko čuje Rigoletto korake, hiti gledat, kdo prihaja, med tem pa smukne skozi vrata vojvoda, preoblečen v študenta, podkupi varuhinjo Giovanni in se skrije. Ko Rigoletto odide, se vojvoda približa Gildi, ki ga ljubi, odkar ga je videla v cerkvi. Prisežeta si zvesto ljubezen, vojvoda odide. Na ulici so vojvodovi kavalirji, ki naj Gildo ugrabijo. Prihajajoči Rigoletto vpraša, kaj nameravajo. Rečejo mu, da imajo nalog, ugrabiti grofico Ceprano, nasproti bivajočo. — Rigoletto naj se, kakor oni, maskira in naj jim pomaga. Ko lažnjivi kavalirji odvedejo Gildo, spozna Rigoletto, kako kruto so ga prevarili.

II. Dvorana. Kavalirji pripovedujejo vojvodi, da je Gilda že tu v sosednji sobi. Vojvoda hiti k njej.

Rigoletto se dela veselega. Ko hoče k hčeri, mu kavalirji branijo. Gilda je čula očetov glas in prihiti k njemu. Kavalirji odidejo. Gilda prizna, da ljubi svojega zapeljivca. Rigoletto misli le še na osveto, zaman prosi Gilda milosti.

III. Ulica. Krčma Sparafucilova. Rigoletto je najel bandita Sparafucila, naj umori nocoj vojvodo, ki zahaja v to krčmo zaradi lepe plesalke Maddalene, sestre Sparafucilove. Maddalena ve o nameravanem umoru, hoče pa vojvodo rešiti, ker ji je všeč, zato predlaga bratu, naj umori kogarsikoli, da ne bo ob zaslužek. Vse to pa čuje Gilda ter sklene, žrtvovati se za vojvodo. Nevihta narašča. Gilda, preoblečena v moško obleko, išče zavetja v krčmi, potrka in komaj vstopi, zabodena umrje. Rigoletto zahteva mrtvega vojvodo, Sparafucile mu prinese zavitega mrliča, — kar se začuje glas vojvodov. Rigoletto pogleda mrliča, vidi svojo hčer in se zgrudi nanjo.

Hoffmannove pripovedke

Fantastična opera v treh dejanjih s prologom in epilogom.
Besedilo spisal J. Barbier, vglasbil J. Offenbach.

Dirigent: I. BREZOVŠEK.

Režiser: F. BUČAR.

Hoffmann, dijak (tenor)	g. Šindler.
Lindorf	} (bas) g. Zathey.
Coppelio	
Dapertutto	
Mirakel	
Olympia (sopran)	gna Levičkova.
Giulietta (sopran)	gna Thalerjeva.
Antonia (sopran)	gna Zikova.
Andrej	} (tenor) g. Trbuhović.
Cocciniglia	
Piticchinaccio	
Fran	
Nikolaj, dijak (mezzo-sopran)	gna Vrhunčeva.
Crespel, glasbenik (bas)	g. Zupan.
Spalanzani, fizik (tenor)	g. Mohorič.
Schlemil (bas)	g. Zorman.
Luter, krčmar (bas)	g. Drenovec.
Glas materin (alt)	gna Ropasova.
Natanael, dijak (tenor)	g. Mohorič.
Herman, dijak	g. Zorman.

Dijaki, točaji, gostje.

Godi se: prolog in epilog na Nemškem, 1. in 2. dejanje v Benetkah, 3. dejanje v Monakovem.

Prva vpriizoritev l. 1881. v Parizu.

Prolog. Gostilna. Pismo, s katerim je povabila pevka Stella Hoffmanna k sebi, odkupi mestni svetnik Lindorf slugi Andreju. Dijaki pridejo, kmalu se jim pridružita Hoffmann in njegov prijatelj Nikolaj. Vsi prosijo Hoffmanna, naj jih zabava s pripovedovanjem o svojih ljubicah, on privoli ter začne pripovedovati.

I. Spalanzani in Coppelio sta izdelala avtomatično lutko Olympijo. Hoffmann, učenec Spalanzanijev, se zaljubi v Olympijo, Nikolaj se mu roga. — Coppelio proda Hoffmannu čarobna očala, ali ta ga ne rešijo ljubavi. — Coppelio odstopi Spalanzaniju proti menici vse pravice do automata. Povabljeni gostje pridejo in občudujejo Olympijo. Hoffmann ji razodene ljubezen, tudi pleše z njo. Ali automata ni moči ustaviti. Hoffmann omedli, očala se razbijejo, automat drvi dalje, končno ga odvedejo v drugo sobo. Coppelio je bil z menico ogoljufan, zato razbije automat. Hoffmann spozna, da je ljubil automat.

II. Giulietta je povabila prijatelje na pir. Nikolaj svari Hoffmanna, naj se ne zaljubi v kurtizano Giulietto, Hoffmann to obljubi. — Dapertutto, zli duh, pa bi ga rad videl v Giuliettinih pesteh, da bi mu mogel vzeti podobo iz zrcala. Zato podari Giulietti krasen prstan; Giulietta privoli in povabi Hoffmanna k sebi v budoar. Ali ključ do budoarja ima Schlemil, ki ga Hoffmannu nikakor noče dati. Hoffmann in Schlemil se borita, Schlemil pade in Hoffmann hiti sključen v budoar. Med tem pa je Giulietta že z drugim ljubimcem odšla, Nikolaj otme Hoffmanna preteče mu aretacije.

III. Antonia poje pri klavirju. Oče Crespel jo svari, naj nika ne poje, ker jej je petje opasno. Antonia to obljubi. Hoffmann poseti Antonijo, ki ga srčno ljubi. Oče prihaja, Hoffmanna ne sme videti, zato se Hoffmann skriva. Sluga Fran javi Crespelu dr. Mirakla, Crespel ga ukaže zapoditi — ali Mirakel — zli duh — je že tu. Crespel brani Miraklu lečiti hčerko, prepirata se, naposled vrže Crespel Mirakla skozi vrata. — Hoffmann prosi Antonijo, naj nika več ne poje, kar ona obljubi. Ko je Antonia sama, pride zopet Mirakel in ji prigovarja, naj poje. Antonia poje, kmalu pa se zgrudi mrtva.

Epilog. Gostilna. Dijaki se vesele Hoffmannovih pripovedek. Hoffmann pravi, da je vse ničevno, da hoče vse pozabiti in iskati utehe le v pijači.

Rokodelci v Snu kresne noči.

Titanija, Oberon! Že sama imena pojo in zvone in zanašajo misli v naravo, v bujno prekipevanje nje tvornih moči. Kakor njiju imena, sta kralj in kraljica palčevske dežele rojena iz muzike; ritem je njiju prirodni medij in element, njiju gibanje plavajoč ples. In okoli njiju vro cele kaskade drobnih duškov, nežnih bitij, tisti „zračni nič“, ki mu pesnikovo pero „daje ime in stalno bivališče“. Begotne, eterične emanacije bajnega gozda, ki jih je pesniška domišljija zajela in vtelesila v čudovite podobe. Še Spak, ustvarjen iz grobejše snovi, uganja svoje hudomušnosti z neko, čeprav rogovilasto, gracijo.

Iz Klemenčičevih načrtov za *Sen kresne noči*: Rokodelci.

Tezej in njegov dvor, Egej in zaljubljeni rasto iz zgodovinske resničnosti, vendar pa je vse odmaknjeno v nekako fantastično dobo, ki ji z navadno historičnostjo ne prideš do živega. Kakšne klasične Atene so to z nunskim samostani poleg Dijaninih svetišč, s Tezejem in bratranecem mu Herkulom poleg urami, ki bijo polnoči. Pozabi šolo in učenost in udaj se duhu, ki te vodi v večno brezčasje.

Klobčič, Dunja in vsa kompanija teh modrih trdokorcev: Anglija Shakespareovega časa, brez vseh pomislekov predstavljena v staro Grčijo. Imena teh grčavih možakov, bornih atenskih rokodelcev, so pošteno angleška. Kar vidiš jih ceharje,

iz Londona, Stratforda, Yorka, ki goje poleg svojega poštenega rokodelstva z vso vnemo tudi „umetnost“. Gledališke predstave so bile tiste čase na Angleškem ena najpriljubljenejših zabav preprostega človeka in višjih krogov. Tedanji plemiči so imeli ponavadi svoje igralce, radi so sprejemali tudi potujoče družbe, ki so samótež vlačile svoje odre na kolesih od kraja do kraja; to so bili igralci po poklicu. Nje so posnemali cehi, in kolika čast, če si je ogledal njih igro kak lord, ali če jih je celo povabil, naj pridejo njemu in njega povablencem na dom igrat. Evo vam Tezeja in atenskih rokodelcev s svojim Piramom in Tizbo!

Pregrešeno bi bilo, če bi ti možje sami sebe persiflirali: njim je Piramuž in Tizba zelo resna in važna zadeva. „Kar znamo, pokazati vam najboljše, to je početka našega namen.“ V tekstu te prežalostne komedije si je pač Shakespeare dovolil parodijo na gromovnike v sodobni literaturi; podal je v teh verzih sklobuštrano zmes neokretne naivnosti in nabrekle bombastičnosti. Dunji in tovarišem je ta tekst vzvišen . . . Ali niso bili tudi naši predniki vsi zamaknjeni v Koseskega, poslušajoč v njega nerazumljivem bobnenju skrivnostna razodetja visoke poezije? . . . Zato bi bilo vsako zavedno spakovanje in sprenevedanje v tej igri o Piramu in Tizbi psihološko neutemeljeno, neslano klavnstvo in zabloda. Baš v tem tiči komičnost predstavljalcev, ker mislijo da igrajo pretresljivo tragedijo v pretresljivo tragičnem, klasičnem stilu.

Iz Klemenčičevih načrtov za Sen kresne noči: Stena.

Maska v gledališču.

Ime „masca“ se pojavi v vulgarni latinščini šele proti koncu sedmega stoletja in ima takrat pomen „čarovnica“ ali tudi „maska“. V ozki zvezi ž njim je francoski izraz „masque“, nemški „Maske“, italijanski „maschera“ (ki je izvor slovenske „maškare“), španski „mascara“ in angleški „masker“. V arabščini znači „maskara“ toliko kot „dovtipnež“, „glumač“. Morebiti je beseda sploh arabskega izvora.

V gledališču so bili Grki prvi, ki so rabili maske. V staroklasični dobi se je v gledališčih igralo samo ob svečanih prilikah in ne zvečer, ampak pri belem dnevu. Ker je bil naval občinstva zelo velik, je moral biti tudi prostor za gledalce obširen. Zadostovati je moral za štirideset do petdeset tisoč oseb. Takega prostora seveda ni bilo mogoče spraviti pod streho. Starogrška gledališča niso bila krita.

Ker človeški glas za tako širen prostor pod milim nebom ni zadoščal, so se posluževali starogrški igralci maske kot nekakega resonančnega sredstva. Taka maska ni krila samo igralčevega obraza, ampak je bila zvezana tudi z veliko lasuljo. Usta maske so bila oddaljena več centimetrov od igralčevih ust, tako da je donel glas skozi nekako cev. Ker je na ta način postala igralčeva glava precej velika, je bilo treba povečati tudi vso igralčevo osebo, kar se je doseglo z visokimi čevlji, „koturni“ imenovanimi.

Taka maska je imela na sprednji strani le tri odprtine: za oči in za usta. O kaki mimiki obraza v onih časih torej ni moglo biti govora. Maska in koturen pa sta dovoljevala tudi samo gotove stereotipne kretnje, ki bi se nam danes zdele najbrž zelo lešene.

Iz kake tvarine so stari izdelovali maske, nam ni natančno znano. V Italiji so bile za časa Virgila maske iz lesa v navadi pri ljudskih igrah. Morebiti so izdelovali stari maske tudi iz kake sestavine iz mavca in tkanine, kakor so imeli priliko to opazovati pri egiptovskih mumijah.

Glede izraza so se delile maske v dve glavni skupini: v tragične in komične maske. Doslej poznamo petindvajset vrst tragičnih mask: šest za starce, sedem za mladeniče, devet za ženske, tri za sužnje. Za vsako teh mask so bile v navadi lasulje posebne barve in oblike. Komičnih mask nam je znanih nad štirideset: devet za starce, deset za mladeniče, tri za stare ženske, štirinajst za deklice in sedem za sužnje. Bogovi, heroji in historične osebe so imele posebne historične maske.

Od Grkov so prevzeli masko Rimljani, in od teh Italijani in Francozi. Še v osemnajstem veku so maske za nekatere vloge v navadi. Tako čitamo v recenziji, ki jo prinaša leta 1736. pariška revija „Mercure de France“ o Molièreovem „Zvitem Scapinu“ (Les Fourberies de Scapin) doslovno: Repriža „Zvitega Scapina“. Delo se že deset ali dvanajst let ni vprizorilo. Dangeville in Dubreuil igrata starca v maskah. To je menda edina igra, v kateri se je raba maske v gledališču še ohranila.

Dandanes imenujemo masko igralčevo zunanost, izpremenjeno v prilogo vlogi. To izpremembo prav zadeti je ena najvažnejših, pa tudi ena najtežjih nalog gledališkega umetnika.

F. J.

Iz Klemenčičevih načrtov za Sen kresne noči: Pajčevina.

Gledališka kronika.

V Jalti je umrl sloviti učenec Debussijev, ruski skladatelj **Rebikov**, kojega fine, apartne kompozicije niso znane samo v Rusiji, ampak tudi v Čelih, Francozih in Angležih. V Ljubljani je bila leta 1907. vprizorjena njegova „Jelka“ z gospico Collignon v glavni vlogi. Skladatelj je takrat prisostvoval predstavi v intendantovi loži in je bil predmet srčnih ovacij.

V grajskem gledališču v Schönbrunnu so priredili pretekli teden **starofrancoski gledališki večer**. Vprizorili so Molièreove „Goske z dežele“ (Les Précieuses ridicules) in srednjeveško farso „Maistre Pathelin“. Prireditelj je vzbudila mnogo zanimanja v literarnih krogih. Molièreova enodejanka se je pod imenom „Gizdayke“ že pred dvanajstimi leti tudi pri nas z vspehom vprizorila in je letos zopet na repertoarju dramskega gledališča. Morebiti najde tudi „Maistre Pathelin“ pri nas prevajalca.

Ponatisk dovoljen
le z označbo vira.

Gledališki list izhaja vsak ponedeljek in prinaša poročila o repertoarju Narodnega gledališča v Ljubljani, vesti o gledališki umetnosti pri nas in drugod, kratke članke o važnejših dramskih in opernih delih in njih avtorjih. Sodelujejo: Fran Albrecht, Anton Funtek, Pavel Golia, Fran Govekar, Matej Hubad, Friderik Juvančič, Pavel Kozina, Alojzij Kraigher, Ivan Lah, Anton Lajovic, Ivan Prijatelj, Ivan Vavpotič, Josip Vidmar, Oton Župančič in dr.

TISKA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI.